

Tweeduizend Landbouwkronieken

Een zeldzaam jubileum van onzen medewerker, den heer A. Rauwerda.¹

Wanneer men in Leeuwarder Couranten van omstreeks het jaar 1900 bladert, dan vindt men daarin vele wekelijksche rubrieken, de eene beter, de andere minder goed geslaagd, maar alle hebben dit met elkaar gemeen, dat zij na korter of langer tijd verdwenen zijn; 't zij omdat de schrijver zijn werk niet langer kon voortzetten, 't zij om een andere reden. Slechts de landbouwkroniek van den heer A. Rauwerda is ge bleven.

Toen de redactie den heer Rauwerda, toen onderwijzer te Stiens met acte L. O. Landbouwkunde uitnoodigde om in het eerste nummer van het jaar 1897 een landbouwkroniek te beginnen heeft geen van beide partijen waarschijnlijk gedacht, dat deze onderneming zoo'n succes zou worden, en dat de schrijver er zoo goed in zou slagen, den toon te treffen, die gedurende een kleine veertig jaar generaties van Friesche boeren tot luisteren dwong.

Wat dezen toon betreft, zeer zeker een van de geheimen van het succes van onzen kroniekschijver, deze klinkt ons reeds dadelijk uit het inleidend woord van het eerste artikel tegemoet: „Uit het feit, dat ik de uitnoodiging van de redactie heb aangenomen, volgt natuurlijk, dat ik in de meening verkeer den boer omtrent een aantal zaken zijn bedrijf betreffende, nog iets te kunnen leeren. Maar ik wensch hij voorbaat op te komen tegen een mogelijke veronderstelling, die daaruit zou kunnen worden afgeleid, de onderstelling n.l., dat het met de kennis van den Frieschen boer zoo ongunstig gesteld is. Het tegendeel is veelal waar, vooral wat de practijk aangaat....

Stel ik dus de practische kennis onzer boeren vrij hoog, ten aanzien van de theorie is dit in t algemeen juist andersom. Bij velen is zelfs niet eens zomveel theoretische kennis aanwezig, dat zij een flink boek over hun vak met vrucht kunnen lezen.....”

In de enkele zinnen hier aangehaald heeft men ten voeten uit geteekend den heer Rauwerda, zoals, ieder, die met hem in aenraking komt, hem kent, den man, die nimmer om de dingen heen praat, nooit een blad voor den mond neemt, zegt, waar het op staat, maar zulks altijd doet op een onnavolgbare wijze, welke gekenmerkt wordt door een zeker van zijn zaak zijn, gemengd met bezadigheid en een zweem van humor.

Zoo trok hij op het nog vrijwel onontgonnen gebied, dat de Friesche boerenstand destijds vormde, los. Over het groote verschil van toen en thans moet

1 A. Rauwerda was hier – naar bij zijn laatste kroniek in 1940 blijkt – ca. 75 Jr.

men niet te licht denken. Het landbouwonderwijs in Friesland, was nog slechts aanwezig in embryonale vorm.

Wel was de heer A. Allershof, hoofdonderwijzer te Ureterp, reeds in 1869 bezonnen met privaatonderwijs in de landhouwkunde, maar hij bleef lange jaren een unicum. Wel was in vergaderingen van de Friesche Maatschappij van Landbouw reeds herhaalde malen ter sprake geweest het oprichten van landbouwscholen, o.a. te Dokkum, Drachten. Franeker en Joure, maar praktisch resultaat hadden deze besprekingen niet opgeleverd.

En zoo bestond op 1 Januari 1897 het heele landbouwonderwijs in ons land uit de landbouwschool te Wageningen, vijf rijkslandbouwwinterscholen te Groningen, Goes, Sittard, Dordrecht en Schagen - die te Leeuwarden werd in het najaar van 1897 geopend - en eenige wintercursussen te plattelande, n.l. in Limburg en Utrecht geen enkele, in Zuid-Holland en Zeeland ieder 2, Drenthe 3. Noord-Holland 5, Overijssel 6. Groningen 7. Noord-Brabant 7. Friesland 9 en Gelderland 10.

Ook de boerencoöperaties stonden nog in hun kinderschoenen. Zoo lezen wij in de Landbouwkroniek van 14 Maart 1898.

„Met betrekking tot de coöperatie op het gebied van den landbouw staat ons land verre bij het buitenland ten achter.

Behalve de coöperatieve zuivelfabrieken, wier aantal en inrichting, vooral in ons gewest, zeer wel met het buitenland kunnen concurreeren, hebben wij hier nog enkele vereenigingen tot coöperatieven aankoop van kunstmeststoffen, zaaizaden en veevoeders, maar dan is het met de coöperatie op landbouwgebied bij ons ook gedaan”.

De waarde van doelmatig veefokken en krachtige voeding voor verhooging van melkopbrengst en vetgehalte begon pas in bredere kringen door te dringen. Op 13 December 1897 gaf de kroniekschrijver enkele mededeelingen over melkonderzoek van den zuivelconsulent, den heer Mesdag, bij 26 koeien van den heer D. J. de Jong te Idaard en bij 22 van den heer Y. R. Kestra te Jelsum. „Deze onderzoekingen”, zoo lezen wij, „bevestigen de stelling, dat zoowel de hoeveelheid als het vetgehalte der melk in de eerste plaats afhankelijk is van het dier, het individu”.....

Zoo leverde o. m. een koe, die gedurende 1894 vetrijke melk gaf, het volgend jaar ook weer melk met een hoog vetgehalte. „Ik moet hierbij opmerken, dat dit alleen opgaat, als de hoeveelheid veevoeder en het gehalte daarvan in elk opzicht voldoende is”.....

Voor een vooruitstrevend landbouwkundige was er in het Friesland van die dagen wel werk aan den winkel. Uit het reeds genoemde inleidend woord tot de eerste kroniek op 4 Januari 1897 blijkt hoe de heer Rauwerda zijn taak opvatte: „schrijver meent, dat de grootste kracht moet uitgaan van degelijk en gepast landbouwonderwijs

Maar ik meen toch, dat de pers in dit opzicht ook wel iets kan doen, althans het beproeven. Wou ik mijn doel met één korten zin omschrijven, dan zou die luiden: „Bruikbare theoretische landbouwkennis brengen binnen het bereik van den boer”.

Hoewel dit doel bij den schrijver steeds op den voorgrond stond en hoewel vele dier eerste kronieken bijkans zonder wijziging konden worden overgenomen in een elementair leerboek voor het een of andere onderdeel van liet landbouwonderwijs, vatte hij zijn taak echter volstrekt niet eng op. Niet alleen inlichten, ook voorlichten en zoo mogelijk aansporen was zijn doel.

Trouw hield hij zich op de hoogte van de buitenlandsche vakliteratuur en van meerdere kronieken in de eerste jaren luidt het thema: Het buitenland is ons hier ver vooruit. Daar doet men zoo en zoo. Zouden wij daar uit geen lesje kunnen en het goede pasklaar gemaakt voor de toestanden alhier, overnemen? Hoe en wat men moest overnemen werd overal waar zulks mogelijk was met minutieuze zorg aangegeven.

Ook tegen allerlei vooroordeelen werd de strijd aangeboden. Zoo was de kroniek van 4 April 1898 geheel gewijd aan een zeer gedocumenteerd pleidooi voor de betrouwbaarheid van de methode voor melkonderzoek op vetgehalte van dr. Gerber. Zulks naar aanleiding van een vergadering van aandeelhouders eener coöperatieve zuivelfabriek, waarin een voorstel om over te gaan van betaling der melk naar vetgehalte was verworpen, omdat men twijfelde aan de betrouwbaarheid van deze methode.

Critiek werd de toenmalige leiders op landbouwgebied ook niet bespaard. Zelfs schroomde de eenvoudige onderwijzer te Stiens niet Rijkslandbouwleeraren te lijf te gaan als z. i. een proefveld niet deugdelijk was opgezet. Nog scherper werden onder handen genomen handelaren in kunstmest en veevoer, wier advertentie naar het oordeel van den schrijver minder of meer misleidend waren.

Kortom de Friesche boeren vonden in den heer Rauwerda een veelzijdigen gids, die in een steeds grooter wordenden kring van lezers, volkomen vertrouwen wist te verwerven.

Critiek werd hem in deze eerste moeilijke jaren noch later bespaard. Onze rubriek *Ingezonden Stukken* zoowel als de landbouwwakpers getuigt er van. Maar men behoeft het nog niet in alles met hem eens te zijn om volmondig toe te geven, dat men in heel Nederland moeilijk een landbouwjournalist zal kunnen vinden, die gedurende zoo langen tijd op een zoo brede kring van lezers een zoo grooten en dikwijls heilzamen invloed heeft uitgeoefend.

Thans zijn er sedert de heer Rauwerda zijn eerste stuk in ons blad schreef ruim acht en dertig jaar verlopen. Het Romeinsche cijfer 1 boven de kroniek van 4

Februari 1897 is het Arabische cijfer 2000 geworden boven de kroniek van 1 Juni 1935.

Zoo goed als wij weten heeft de schrijver, wezens vakantie of ziekte, nimmer een week overgeslagen.

En in alle opzichten merkwaardig jubileum derhalve, waarmee wij dezen ouden trouwen medewerker aan dit blad hartelijk geluk wenschen. En wij weten ons de tolk van zeer vele lezers als wij deze felicitatie vergezeld doen gaan van den wensch, dat het den heer Rauwerda gegeven mag zijn deze tweeduizend opstellen door een lange reeks nieuwe kronieken te doen volgen.

d. T.